

INTOSAI XXI. GENEL KURULU VE PEKİN DEKLARASYONU

Harun SAKİ*

GİRİŞ

Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı'nın (INTOSAI) 21. Genel Kurulu (XXI. INCOSAI) 22-26 Ekim tarihleri arasında Çin Yüksek Denetim Kurumunun ev sahipliğinde başkent Pekin'de gerçekleştirildi. 'Yüksek Denetim ve Ulusal Yönetişim' ve 'Mali Politikaların Uzun Vadeli Sürdürülebilirliğinin Sağlanmasında Yüksek Denetim Kurumlarının Rolü' konularının ana tema olarak ele alındığı Genel Kurul sonucunda Pekin Deklarasyonu kabul edildi. Bunun yanı sıra; (3 tanesi kısmi üye olan) 161 üye ülke denetim kurumu adına 565 temsilci ile birlikte 22 farklı kuruluştan 33 gözlemcinin takip ettiği Genel Kurulda uluslararası yüksek denetim camiasını yakından ilgilendirecek pek çok gelişme yaşandı.

Bu gelişmelerin detaylarına bakmadan önce INTOSAI bünyesinde faaliyet gösteren komisyonlar, alt komisyonlar ve çalışma grupları hakkında kısaca bilgi vermek faydalı olacaktır.

INTOSAI 2011-2016 Stratejik Planı'nda dört temel amaç belirlenmiş ve bu amaçları gerçekleştirmek için dört komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyonların bünyesinde ihtiyaca göre alt komisyonlar, çalışma grupları ve görev güçleri oluşturulabilmektedir. Buna göre; INTOSAI 21. Genel Kurulu kararları sonucu şekillenen komisyonlar ve bünyelerindeki alt oluşumlar şu şekildedir¹:

- 1- Mesleki Standartlar Komisyonu (Danimarka, 71 üye)
 - a. Mali Denetim Alt Komisyonu (Birleşik Arap Emirlikleri)
 - b. Uygunluk Denetimi Alt Komisyonu (Norveç)
 - c. Performans Denetimi Alt Komisyonu (Brezilya)
 - d. İç Kontrol Standartları Alt Komisyonu (Polonya)
 - e. Muhasebe ve Raporlama Alt Komisyonu (Kanada)
- 2- Kapasite Geliştirme Komisyonu (Güney Afrika, 42 üye)
 - a. Alt Komisyon-2: Tavsiye ve Danışmanlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi (Peru)
 - b. Alt Komisyon-3: Gönüllü Meslektaş Değerlendirmeleri Aracılığıyla Kalite Güvencesinin ve İyi Uygulamaların Desteklenmesi (Slovakya)

* Sayıştay Denetçisi

1 Parantez içindeki ülkeler komisyonun/alt komisyonun başkanlığını yürüten Yüksek Denetim Kurumunu göstermektedir.

- 3- Bilgi Paylaşımı Komisyonu (Hindistan, 103 üye)
 - a. Kamu Borcu Çalışma Grubu (Meksika)
 - b. Bilişim Sistemleri Denetimi Çalışma Grubu (Hindistan)
 - c. Çevre Denetimi Çalışma Grubu (Endonezya)
 - d. Program Değerlendirmesi Çalışma Grubu (Fransa)
 - e. Yolsuzluk ve Kara Para Aklamayla Mücadele Çalışma Grubu (Mısır)
 - f. Temel Ulusal Göstergeler Çalışma Grubu (Rusya)
 - g. Mali Modernizasyon ve Düzenleyici Reformlar Çalışma Grubu (ABD)
 - h. Madencilik Endüstrisinin Denetimi Çalışma Grubu (Uganda)
 - i. Yüksek Denetim Kurumlarının Değer ve Faydaları Çalışma Grubu (Meksika)
 - j. İhale Sözleşmeleri Denetimi Görev Gücü (Rusya)
- 4- Finans ve Yönetim Komisyonu (Suudi Arabistan, 7 üye²)
 - a. Stratejik Planlama Görev Gücü (ABD)

Bu oluşumlarda görev olan kişilerce gerekli çalışma ve hazırlıklar yapılmakta ve tespit edilen ihtiyaç ve sorunlara yönelik öneriler geliştirilmektedir. Bu öneriler INTOSAI iç düzenlemelerindeki hükümlere göre; Yönetim Kurulu ve/veya Genel Kurul'un onayına sunulmaktadır. Uluslararası denetim standartlarının taslakları da konusuna göre bu ekiplerce hazırlanmakta ve INTOSAI camiasının görüş ve önerilerine açılmaktadır. Bu görüş ve öneriler doğrultusunda son şekli verilen taslaklar Genel Kurul'un onayıyla yürürlüğe girmektedir.

INTOSAI Yönetim Kurulu yıllık olarak; Genel Kurulu ise üç yılda bir toplanmaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere son Genel Kurul, 22-26 Ekim tarihleri arasında Çin'in başkenti Pekin'de yapılmıştır.

A- 21. GENEL KURULDAKİ TEMEL GELİŞMELER

INTOSAI 21. Genel Kurulunda meydana gelen önemli gelişmeler şu şekilde sıralanabilir:

- INTOSAI Başkanlığı Güney Afrika'dan Çin'e geçti.
- 2016 yılında gerçekleştirilecek olan 22. Genel Kurula Birleşik Arap Emirlikleri'nin ev sahipliği yapması kararlaştırıldı. Bu karar, 2016 yılı itibarıyla INTOSAI Başkanlığının da bu ülkeye geçeceği anlamını taşımaktadır.
- INTOSAI 2014-2016 bütçesi kabul edildi.

2 Bu üyelerden 5'inin oy hakkı bulunmaktadır: Suudi Arabistan, ABD, Norveç, Ekvador ve Çin.

- INTOSAI Geliştirme Girişiminin (IDI) yeni görev tanımı ve 2014-2018 Stratejik Planı onaylandı.
- Genel Sekreterlik'in yıllık raporları ve 2010-2012 yıllarına ait denetlenmiş mali tabloları ibra edildi.
- 10 yeni Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standardı, 1 iyi uygulama rehberi ve 1 resmi belge kabul edildi. (Bkz. EK)
- INTOSAI Yönetim Kurulunun mali tablolarını denetleyecek dış denetçiler olarak Oman ve Gana Yüksek Denetim Kurumları seçildi.
- 2017-2022 yılları için INTOSAI Stratejik Planının hazırlanmasına yönelik çalışmaları yürütmek üzere ABD Yüksek Denetim Kurumu (GAO) başkanlığında Stratejik Planlama Görev Gücü oluşturuldu.
- 5 yıldır kısmi üye olan Tacikistan Yüksek Denetim Kurumu tam üyeliğe alındı. Böylece kuruluşun üye ülke sayısı 192'ye yükseldi.
- Güney Afrika Yüksek Denetim Kurumu, Kapasite Geliştirme Komisyonu başkanlığını Fas Yüksek Denetim Kurumu'ndan devraldı.
- Endonezya Yüksek Denetim Kurumu, Çevre Denetimi Çalışma Grubu başkanlığını Estonya Yüksek Denetim Kurumu'ndan devraldı.
- Birleşik Arap Emirlikleri Yüksek Denetim Kurumu, Mali Denetim Alt Komisyonu başkanlığını İsveç Yüksek Denetim Kurumu'ndan devraldı.
- Slovakya Cumhuriyeti Yüksek Denetim Kurumu, Gönüllü Meslektaş Değerlendirmeleri Aracılığıyla Kalite Güvencesinin ve İyi Uygulamaların Desteklenmesi Çalışma Grubu'nun başkanlığını Almanya Yüksek Denetim Kurumundan devraldı.
- Küresel Mali Kriz Görev Gücü, Mali Modernizasyon ve Düzenleyici Reformlar Çalışma Grubu'na dönüştürüldü.
- Madencilik endüstrisinin denetimi için bir çalışma grubu ve ihale sözleşmeleri denetimi için bir görev gücü kurulmasına karar verildi.
- Görevini tamamlayan Afet Yardımlarının Denetimi ve Hesap Verme Sorumluluğu Çalışma Grubu kaldırıldı.
- Kapasite Geliştirme Komisyonu bünyesindeki 1. Alt Komisyon kaldırıldı.

B- GENEL KURULUN İŞLEYİŞİ

Genel Kurulda tüm katılımcıların yer aldığı üç genel oturum ve katılımcıların gruplara ayrılarak iki ana tema hakkında fikir alış-verişi yapma imkânı bulduğu çok sayıda tartışma oturumu gerçekleştirildi.

Genel Oturumlar

1. Genel Oturumda; INTOSAI Genel Sekreteri, Stratejik Planlama Direktörü, INTOSAI Bölgesel Çalışma Grupları, komisyonlar, alt komisyonlar, çalışma grupları ve INTOSAI Geliştirme Girişimi (IDI) son üç yılda gerçekleştirdikleri faaliyetleri ve bundan sonraki üç yıl için planlarını ve önceliklerini anlatan birer sunum gerçekleştirdiler. Ayrıca 2010-2012 yılları için INTOSAI'nin dış denetimini yürüten Oman ve Malezya Yüksek Denetim Kurumlarının denetim raporu okundu.

2. Genel Oturumda ilk olarak INTOSAI'nin yeni başkanı olan Çin Yüksek Denetim Kurumu Başkanı Jiai Lyu bir açılış konuşması gerçekleştirdi. Daha sonra komisyonlar, alt komisyonlar ve çalışma grupları faaliyetlerini ve hedeflerini anlatmaya devam ettiler. Sonrasında INTOSAI resmi dokümanları Genel Kurulun onayına sunuldu ve kabul edildi. 2.Genel Oturum; Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) Başkanı Warren Allen, Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) Başkanı Richard F. Chambers, Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (IPSASB) Başkanı Dr. Andreas Bergmann ve Dünya Bankası'ndan üst düzey bir temsilcinin katıldığı bir söyleşi ile sona erdi.

3. Genel Oturumda nihai halini alan Pekin Deklarasyonu, Genel Kurulun onayına sunuldu ve kabul edildi. Daha sonra sırasıyla; INTOSAI Yönetim Kurulunun yeni üyelerinin ve 2013-2015 yıllarında INTOSAI'yi denetleyecek dış denetçilerin seçimi yapıldı. Sonrasında 2016 yılında düzenlenecek 22. Genel Kurula Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) ev sahipliği yapması kararlaştırıldı.

Tartışma Oturumları

Bu Genel Kurulun iki ana teması vardı:

1- Yüksek Denetim ve Ulusal Yönetişim

2- Mali Politikaların Sürdürülebilirliğini Sağlamada Yüksek Denetim Kurumlarının Rolü

Bu iki temaya ilişkin ülkelerin göndermiş olduğu tebliğlerde yer alan görüş ve öneriler esas alınarak hazırlanan iki temel tartışma yazısı katılımcılara gönderilmişti. Genel Kurul boyunca gerçekleştirilen tartışma oturumlarında bu yazılarda yer alan hususlar ayrıntılarıyla tartışıldı. Tartışma oturumlarının başkanları, moderatörleri ve raportörleri yedekleriyle birlikte önceden belirlenmişti. Bu tartışma oturumlarında dile getirilen görüşler raportörler tarafından not edildi. Daha sonra bir araya gelen raportörler, aldıkları notları derleyerek Genel Kurulun onayına sundular ve sonuçta bu notların yer aldığı doküman, "Pekin Bildirisi" adı altında Genel Kurulun sonuç dokümanı olarak hazırlanan Pekin Deklarasyonu'na eklendi.

C-PEKİN DEKLARASYONU³

INTOSAI 21. Genel Kurulunun en önemli sonucu olan Pekin Deklarasyonu 5 bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde kuruluşun başarıları ve tecrübeleri anlatılmaktadır. Bu bağlamda özellikle “Ortak Tecrübeler Herkese Fayda Getirir” sloganına uygun olarak farklı ülke Yüksek Denetim Kurumları için bir işbirliği ve tecrübe paylaşımı platformu olarak hizmet verdiği vurgulanmıştır. 2013 yılında kuruluşunun 60. yıldönümünü kutlayan INTOSAI’nin stratejik planında yer alan “iyi kurumsal yönetim anlamında model olmak” hedefinin sürekli gündemde olması gerektiği belirtilmiştir. Bu bölümde ayrıca Birleşmiş Milletlerin 22 Aralık 2011 tarihli 66. Genel Kurulunda almış olduğu “Yüksek Denetim Kurumlarının Güçlendirilmesi Yoluyla Kamu Yönetiminin Verimlilik, Hesap Verebilirlik, Etkinlik ve Saydamlığının Artırılması”na dair A/66/209 no.lu kararının önemi vurgulanmıştır.

Deklarasyonun ikinci bölümünde ulusal yönetimi güçlendirme ve bu suretle sürdürülebilir kalkınmanın ve vatandaşlar için “insana yaraşır bir yaşam”ın sağlanmasında Yüksek Denetim Kurumlarının oynayabileceği önemli rollere değinilmiştir. Bu bağlamda özetle; dürüst ve açık yönetimin teşvik edilmesi, kamu kaynaklarının etkin, etkili, ekonomik ve adil kullanımının artırılması, kamu sektöründe şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması ve hukukun üstünlüğünün korunmasına ilişkin farkındalık yaratılmasının Yüksek Denetim Kurumlarının katkıda bulunacağı temel konular olduğu belirtilmiştir.

Deklarasyonun üçüncü bölümünde Yüksek Denetim Kurumlarının mali politikaların sürdürülebilirliği ve olası finansal krizlerin önlenmesine ilişkin sorumlulukları ele alınmıştır. Bu kapsamda son dönemdeki küresel mali ve ekonomik krizden çıkarılacak dersler olduğu ifade edilmiştir. Buna göre her INTOSAI üyesi Yüksek Denetim Kurumu, kendi mevzuatındaki görev ve yetkileriyle uyumlu olarak bu konuda bir yaklaşım geliştirmelidir. Bu yaklaşımın unsurlarına örnek olarak; mali raporlama standartlarının oluşturulması ve iyileştirilmesi, kamu maliyesi performans denetimlerinin gerçekleştirilmesi, kamu borcu ve mali açıklara ilişkin temel sorun ve risklerin tespit edilmesi ve mali istikrar için yapıcı tavsiyelerin geliştirilmesi verilmiştir.

Dördüncü bölüm küresel olarak iyi yönetimin sağlanmasına ilişkin düşüncelere ayrılmıştır. Burada iklim değişikliği, mali istikrarın korunması, yolsuzluk ve kara para aklamaya mücadele gibi küresel sorunların ancak ortak hareket ederek çözüme kavuşturulabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle INTOSAI; bu konularda atılacak ortak adımların tespiti için Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, OECD ve G20 gibi çok taraflı kuruluşlarla yakın işbirliğine devam etmeye kararlıdır.

3 Deklarasyonun orijinal metnine http://www.intosaijournal.org/pdf/beijing_declaration_incasai_xxi.pdf adresinden ulaşılabilir.

Beşinci ve son bölümde ise Genel Kurulda alınan önemli kararlar ve sonuçları özetlenmiştir.

SONUÇ

Yüksek Denetim Kurumlarının uluslararası toplumdaki teşkilatı olan ve 192 üyesi ile (Birleşmiş Milletlerden sonra) dünyanın 2. büyük uluslararası örgütü olan Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI), üç yılda bir gerçekleştirdiği genel kurullarının 21.'sini 18-26 Ekim 2013 tarihleri arasında Çin'in başkenti Pekin'de gerçekleştirmiştir. Bu toplantılarda ulusal ve küresel anlamda iyi yönetimin geliştirilmesi için gerek YDK'lara gerekse INTOSAI'ye düşen görevler üzerinde durulmuş ve varılan sonuçlar Pekin Deklarasyonunda açıklanmıştır. Ayrıca INTOSAI'nin kurumsal yapısı ve bünyesinde yer alan Komisyonlara ilişkin önemli değişiklikler yaşanmıştır. Sonuç olarak; kurumsal yapısını güçlendirmeye ve mesleki standartlarını yükseltmeye devam eden INTOSAI'nin uluslararası toplumda bundan sonra daha etkin rol alacağı söylenebilir.

EK: 21. GENEL KURULDA KABUL EDİLEN STANDARTLARIN LİSTESİ

	Standart Numarası	Standart Başlığı
1	ISSAI 12	Yüksek Denetim Kurumlarının Değeri ve Sağladığı Katkılar – Vatandaşların Yaşamında Bir Fark Oluşturmak
2	ISSAI 100	Kamu Sektörü Denetiminin Temel İlkeleri
3	ISSAI 200	Mali Denetimin Temel İlkeleri
4	ISSAI 300	Performans Denetiminin Temel İlkeleri
5	ISSAI 400	Uygunluk Denetiminin Temel İlkeleri
6	ISSAI 5500	Afet Yardımlarının Denetim Çalışmaları için Rehberliğe Giriş
7	ISSAI 5510	Afet Hazırlıklarının Denetimi
8	ISSAI 5520	Afet Yardımlarının Denetimi
9	ISSAI 5530	Afet Sonrası Acil Durum Safhasında Artan Hile ve Yolsuzluk Riskinin Dikkate Alınması için Denetim Prosedürlerinin Benimsenmesi
10	ISSAI 5540	Afet Yönetimi ve Afet Yardımlarının Denetiminde Coğrafi Verilerin Kullanılması